

TERESA ORŁOWSKA-ZWOLIŃSKA

(1935 – 1986)

W piątą rocznicę śmierci

11 stycznia 1986 roku zmarła po niemal dwuletnich zmaganiach z nieuleczalną chorobą dr Teresa Orłowska-Zwolińska. Została pochowana na cmentarzu w rodzinnym Piasecznie k/Warszawy. Odeszła znakomita specjalistka w zakresie stratygrafii palinologicznej starszego mezozoiku, o dużym zasobie wiedzy i w pełni sił twórczych, pozostawiając wiele pionierskich i interesujących publikacji naukowych, w tym kilka prac o charakterze monograficznym oraz wiele pozycji opracowań archiwalnych poświęconych palinostratygrafii permu, pstrego piaskowca, wapienia muszlowego, kajpru, retyku i liasu.

Teresa Orłowska-Zwolińska urodziła się 16 sierpnia 1935 roku w Piasecznie. Po zdaniu matury w miejscowym gimnazjum im. Emilii Plater, podejmuje w latach 1952 – 1957 studia na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie na podstawie pracy: "Otwornice z górnej kredy w okolicach Turka" uzyskuje tytuł magistra w zakresie geologii stratygraficznej i poszukiwawczej.

W roku 1957 rozpoczyna pracę w Zakładzie Stratygrafii Instytutu Geologicznego w Warszawie. Pracuje w Pracowni Paleobotanicznej pod kierunkiem Prof. dr J. Ranieckiej-Bobrowskiej.

Przedmiotem Jej badań stały się miospory starszego mezofityku, którym pozostała wierna do końca. Początkowo prowadzi badania palinologiczne osadów dolnoliasowych z obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Opracowuje także pierwsze znalezisko sporomorf cechsztyńskich w Polsce.

W związku z prowadzonymi przez Instytut Geologiczny pracami badawczymi, mającymi na celu rozpoznanie wglębnej budowy Niżu Polskiego, zaistniała konieczność opracowania pod względem palinologicznym profili głębokich wierceń, Przewaga śródlądowego typu sedymentacji osadów z pogranicza retyku i dolnej jury oraz brak w nich skamieniałości faunistycznych, skłoniły T. Orłowską-Zwolińską do zajęcia się miosporami z tego kompleksu osadowego.

W następnych latach kieruje swoje zainteresowania na badanie zespołów miosporowych w epikontynentalnych osadach kajpru i retyku. Ogromny materiał palinologiczny zebrany przez Nią w ciągu 20 lat posłużył do napisania rozprawy doktorskiej pt. "Palinostratygrafia epikontynentalnych osadów wyższego triasu w Polsce", obronionej z wyróżnieniem w 1979 roku.

Praca ta stanowi wielki wkład do poznania roślinności wczesnego mezofityku w Polsce, stanowi przy tym wzór opracowania tego typu i jest osiągnięciem wybitnie pionierskim. Ofiarowując tę pracę autorce wspomnienia pisała: "Dedykuję Ci pracę, której tematyka często wywoływała burzliwe dyskusje ale jednocześnie była wyjątkowo fascynująca".

W miarę upływu lat i zdobywania doświadczeń, pochłania Ją coraz bardziej praca naukowa, skłaniając do rozszerzania zakresu badań na osady dolnego triasu. Podsumowaniem Jej żmudnych i czasochłonnych prac badawczych jest publikacja p.t. "Palynological Zones of the Polish Epicontinental Triassic".

Dorobek naukowy T. Orłowskiej-Zwolińskiej obejmuje 29 prac publikowanych. Osiągnięte przez nią wyniki badań zjednały Jej powszechne uznanie wśród geologów i paleobotaników nie tylko w kraju ale i za granicą. Wyrazem tego było związanie Jej nazwiska z nazwami dwóch nowych taksonów: *Hughesisporites orłowskiae* Kozur 1973 i *Carollina zwolinskai* Lund 1977.

Te szeroko rozwinięte badania przerywa nagle ciężka nieuleczalna choroba Teresy zmuszając Ją do przerwania pracy w Instytucie, dokąd po kilkumiesięcznej przerwie z ogromnym hartem ducha powraca. Początkowo pracuje w Instytucie w zmniejszonym wymiarze godzin, a później w domu. Zdając sobie sprawę ze swojego stanu zdrowia wykonuje analizy, przygotowuje prace do druku, robi korekty, prowadzi obfitą korespondencję naukową ze specjalistami z wielu krajów oraz utrzymuje bliski kontakt z przyjaciółmi.

Spoglądając na minione, wspólnie spędzone z Teresą lata w Instytucie, nasuwają się spostrzeżenia, że palinologia była Jej życiową pasją. Pracę naukową traktowała niezwykle poważnie i z zamiłowaniem mimo wielkiego zaobserbowania życiem rodzinnym, wykorzystywała każdą wolną chwilę na pracę naukową. Była przy tym pełna zapału i podziwu godnej pracowitości, niewyczerpana w dociekaniach, w dyskusjach naukowych oraz w rozwiązywaniu zawiłych zagadnień związanych z biostratygrafią osadów triasowych.

Dzięki nieustannemu dążeniu do pogłębiania wiedzy i chęcią poznania prawdy naukowej T. Orłowska-Zwolińska stała się jedyną w Polsce specjalistką w dziedzinie palinostarygrafii starszego mezozoiku tj. triasu i dolnej jury.

Jej wielka fascynacja uprawianą dziedziną nauki, oraz ujmujący sposób bycia nacechowany dużą kulturą osobistą, jak również odwagą w wypowiedziach, zaangażowanie w sprawy społeczne i czynna postawa wobec zdarzeń, które przyniosły ze sobą lata osiemdziesiąte, zjednały Jej życzliwość i sympatię dużego grona przyjaciół.

Odejście Teresy wywołało głęboki żal i smutek tych wszystkich, którzy Ją znali jako koleżankę niezwykle ambitną i odpowiedzialną oraz mieli możliwość współpracować z Nią w zakresie palinostarygrafii osadów wczesnego mezofityku.

Przedwczesna śmierć skłania do zadumy i refleksji – ciągle trudno jest bowiem pogodzić się z myślą, że wśród nas zabrakło już Teresy. Jej odejście – to wielka luka, którą dotkliwie odczuwamy w naszym gronie i w pracy w Państwowym Instytucie Geologicznym w Warszawie.

Teresa Marcinkiewicz

Ważniejsze publikacje Teresy Orłowskiej-Zwolińskiej

- 1962. Pierwsze znalezisko sporomorf cechsztyńskich w Polsce. *Kwart. Geol.* 6 (2): 283 – 297.
- 1976. Palynological characteristics of the reed sandstone in the Polish Lowland area. *Acta Geol. Polon.* 26 (4): 557 – 567.
- 1977. Palynological correlation of the Bunter and Muschelkalk in selected profiles from Western Poland. *Acta Geol. Polon.*, 27 (3): 417 – 430.
- 1983. Palinostratygrafia epikontynentalnych osadów wyższego triasu w Polsce. *Prace Inst. Geol.* 104: 1 – 89
- 1984. Palinostratigraphy of the Buntsandstein in sections of Western Poland. *Acta Paleont. Polon.* 29 (3-4): 161 – 194.
- 1985. Palynological Zones of the Polish Epicontinental Triassic. *Bull. Pol. Acad. Sci., Earth Sci.*, 33 (3-4): 107 – 117.